



PROMĚNY SPIRITUALITY V ČASE

Mgr. KAMILA NĚMEČKOVÁ, Ph.D.

ANOTACE

Procházíme obdobím velkých změn a cítíme nutnost přehodnocení našeho přístupu ke světu. Nebyli jsme vedeni si uvědomovat, že předpoklady, ze kterých jako společnost vycházíme jsou pouze mapami, ne terénem, a že mohou přehlížet celé spektrum oblastí a nástrojů našeho možného poznávání. V pojetí člověka jako bio-psycho-socio-spirituální bytosti je spiritualita pojímána jako nedílná dimenze osobnosti. Odmítání a potlačování spirituality, které bylo v mnoha ohledech charakteristické pro západní společnost, zásadním způsobem přispělo k odcizení, existenciální úzkosti a dalším formám individuální i společenské patologie. Současná krize morálních hodnot, která má kořeny v materialisticky pojaté novověké vědě, je navíc umocňována postmoderním relativismem. Zaměřili jsme se na vývoj mechanisticky orientovaného myšlení a zapoměli jsme používat druhy vědomí, které jsou citlivé k tajemství a nekonečně složité komplexnosti života. Kultivovali jsme jednostranně zaměřený intelekt, ale rezignovali jsme na kultivaci mysli v její celistvosti. Globální výzvy nám ukazují, jak hluboce jsme se vzdálili sami sobě a autentickému bytí. Naše společnost je hladová po smyslu a naději. Vzestup různých forem spirituality vycházející z hlubin kolektivního nevědomí je jednou z kompenzací této dlouhodobé jednostrannosti. Cílem kurzu je představit spektrum nenáboženské (neinstitucionalizované) spirituality, které je v západokřesťanské kultuře novodobým jevem a osvětlit její význam v kontextu Nového paradigmatu.

OBSAH KURZU

O spiritualitě se dnes poměrně často mluví, co si ale skutečně máme pod tímto pojmem představit? Současný „esoterní supermarket duchovna“, ve kterém se i přes mnohé extrémy zrcadlí lidská touha po transcendenci, mnoho možností k jasné orientaci neposkytuje. Schopnost kvalitativního rozlišování je v oblasti spirituality na nízké úrovni. V průběhu kurzu se pokusíme představit vyvážený a přehlednější přístup k tomuto komplexnímu tématu. Nejprve zařadíme spiritualitu do širšího rámce lidských způsobů poznání a ukážeme si, že spolu s racionálním a analytickým poznáním jsme evolučně vybaveni i schopností vhledu, tedy přímého zažití aspektů reality. Část přednášek bude dále věnována historicky nejvýznamnějším formám spirituality v podobě mystiky a poukážeme na rozličné typy změněných stavů vědomí, kterými lidé různých kultur od nepaměti duchovní prožitky dosahovali.

Zaměříme se na okolnosti a důvody vedoucí k vynoření nenáboženské spirituality a pokusíme se také odpovědět na otázky: Co ještě spiritualita je a co už není? Má jenom pozitivní formy, nebo jí můžeme nalézt i v negativní podobě? Je vždy zjevná nebo ji můžeme rozpoznat i v nevyjádřených

projevech, např. v podobě totalitních systémů? Jaký smysl má transcendence, jenž se spiritualitou úzce souvisí? Řada psychologů vnímá spiritualitu jako „hledání posvátného“. Má toto pojetí čistě osobní charakter, kdy pro každého jednotlivce může být posvátné něco jiného? Nebo jde o pojetí, které pramení z existence objektivně dané reality potenciálně dostupné každé lidské bytosti, tak jako to znovu a znovu objevuje tzv. věčná filozofie podávána napříč kulturami mystiky a mudrci všech dob? K těmto a mnoha dalším otázkám se budeme postupně vztahovat také prostřednictvím psychologů, kteří se spiritualitě věnovali a dotkneme se i výzkumů v kvantové fyzice a astrofyzice. Také si ukážeme, že spiritualitu můžeme vnímat i jako cestu vedoucí k hluboké niterné přeměně a jako proces utváření lidství v kulturní evoluci.

ORIENTAČNÍ OSNOVA KURZU

Kurz je možné spolutvořit s účastníky, následující témata jsou proto indikativní:

1. Pojem spiritualita, dva mody vědomí – způsoby poznávání a získávání informací. Nenáboženská (neinstitucionalizovaná) spiritualita a její vynoření v druhé polovině 20. století. Náboženství a spiritualita – religiozita a spiritualita.
2. Mysticismus – šamanismus a mysterijní kultury.
3. Kulturně-historické dějiny v západokřesťanském okruhu, Mistr Eckhart – zlatá doba křesťanské mystiky.
4. Analytická psychologie, Carl Gustav Jung, duše a kolektivní nevědomí.
5. Humanistická a transpersonální psychologie, Abraham Maslow, Stanislav Grof. Psychodiagnostika spirituality.
6. Začlenění spirituality do akademických struktur a pojetí spirituality v interdisciplinárním přehledu (religionistika, psychologie, sociologie, antropologie atd.).
7. Nové paradigma. Spiritualita a metafyzické důsledky objevů ve speciálních vědách, transdisciplinární hledisko.
8. Rozšíření médií a rozvoj nových technologií a jejich vliv na duchovní prožívání člověka. Neuroplasticita mozku.
9. Spiritualita v evolučním procesu, role spirituality v současné globální krizi. Nové paradigma a nová kosmologie, Teilhard de Chardin, Jean Staune.

LITERATURA

- DuBois, T. A. (2009): *Úvod do šamanismu*. VOLVOX GLOBATOR.
- Eliade, M. (1994): *Posvátné a profánní*. Česká křesťanská akademie.
- Giebelová, M. (2009): *Tajemství antických kultů*. Dialog.
- Grof, S. (1992): *Holotropní vědomí*. Gemma89.
- Harris, S. (2017): *Spiritualita bez náboženství*. dybbuk.
- Harner, M. (2010): *Cesta šamana. Jak probudit svůj vlastní potenciál*. DharmaGaia.
- Heller, J., Mrázek, M. (2004): *Nástin religionistiky – Uvedení do vědy o náboženstvích*. Kalich.
- Huxley, A. (2011): *Brány vnímání. Nebe a peklo*. Maťa.
- Jaffé, A. (1998): *Vzpomínky, sny, myšlenky C. G. Junga*. Atlantis.
- James, W. (1930): *Druhy náboženské zkušenosti*. Melantrich.
- Jung, C. G. (1992): *Analytická psychologie*. Academia.
- Maslow, A. H. (2014): *O psychologii bytí*. Portál.
- Nešpor, Z., Lužný, D. (2007): *Sociologie náboženství*. Portál.
- Němečková, K. (2016): *Kapitoly k nenáboženské spiritualitě*. Carpe Momentum.
- Otto, R. (1998): *Posvátno*. Vyšehrad.
- Říčan, P. (2007): *Psychologie náboženství a spirituality*. Portál.

- Sokol, J. (1993): *Mistr Eckhart a středověká mystika*. ZVON.
- Štampach, I. O. (2008): *Přehled religionistiky*. Portál.
- Underhill, E. (2004): *Mystika. Podstata a cesta duchovního vědomí*. dybbuk.
- Turner, V. (2004): *Průběh rituálu*. Computer Press
- Winkler, P., Vančura, M. (2016): *Transpersonální myšlení v psychologii a psychoterapii*. Triton.

PROFESNÍ ŽIVOTOPIS

Kamila Němečková je kulturoložka a právnička. Po ukončení Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a před následným studiem na katedře Obecná teorie a dějiny umění a kultury FFUK pobývala osm let v zahraničí, ve Francii, Švýcarsku a v Číně. Doktorát ve výše zmíněném oboru získala v roce 2015. Zaměřuje se na transdisciplinární studium spirituality v kontextu současné globální krize. V období 2007–2013 přednášela na FFUK předměty *Spiritualita a kultura v kontextu současné vědy*. Průběžně dále přednáší jak pro odbornou, tak pro laickou veřejnost a věnuje se dalším souvisejícím projektům. Dlouhodobě se také zabývá individuálním procesem a snovou symbolikou. V rámci uvedených témat se věnuje i poradenství. V roce 2016 vydala knihu *Kapitoly k nenáboženské spiritualitě*. Kontakt: kami.nemeckova@gmail.com